

บทสรุป อภิปรายผลการวิจัย และขอเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงในวิทยาลัยครู" มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนาของอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงในวิทยาลัยครู และเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนาระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงในวิทยาลัยครูระหว่างอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษา

วิธีดำเนินการวิจัย

ผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามไปยังอาจารย์ผู้สอนวิชาในกลุ่มปรัชญาและศาสนา ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงในวิทยาลัยครู ๓๖ แห่ง วิทยาลัยละ ๒ คน รวม ๗๒ คน และนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงในวิทยาลัยครู ๓๖ แห่ง วิทยาลัยละ ๑๐ คน รวม ๓๖๐ คน โดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามจำนวน ๒ ชุด สำหรับอาจารย์ผู้สอนและนักศึกษาวิชาเอกสังคมศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง

แบบสอบถามมีลักษณะดังนี้

๑. แบบเลือกตอบ (Check List)   เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม
๒. แบบมาตราส่วนประเมินค่า (Rating Scale)   เกี่ยวกับ
  - สภาพการเรียนการสอน กลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา
  - ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา

- ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา
  - ความต้องการเกี่ยวกับกรเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา
๓. แบบปลายเปิด (Open End)   เกี่ยวกับข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา

การวิเคราะห์ข้อมูล

แบบสอบถามที่ส่งไปได้รับกลับคืน ดังนี้ แบบสอบถามสำหรับอาจารย์ได้รับกลับคืนมา ๖๘ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๘๕.๘๓ แบบสอบถามสำหรับนักศึกษาได้รับกลับคืนมา ๓๕๑ ฉบับ คิดเป็นร้อยละ ๘๗.๕๐ นำข้อมูลที่ได้มาทำการวิเคราะห์ดังนี้

ภาคที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม คำนวณหาการร้อยละ แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและคำบรรยาย

ภาคที่ ๒ สภาพการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา คำนวณหาค่ามัธยิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วจึงนำเสนอในรูปแบบตารางและคำบรรยาย

ภาคที่ ๓ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา คำนวณหาค่ามัธยิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความหาค่า ซี เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างอาจารย์กับนักศึกษา แล้วจึงนำเสนอในรูปแบบตารางและคำบรรยาย

ภาคที่ ๔ ปัญหาเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา คำนวณหาค่ามัธยิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าความหาค่า ซี เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างอาจารย์และนักศึกษา แล้วจึงนำเสนอในรูปแบบตารางและคำบรรยาย

ภาคที่ ๕ ความต้องการเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา คำนวณหาค่ามัธยิมเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางและคำบรรยาย

ภาคที่ ๖ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา นำเสนอโดยการบรรยายเรียงตามลำดับความสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

ภาคที่ ๑ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

อาจารย์ผู้สอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนาจำนวน ๖๕ คน เป็นชาย ๕๕ คน หญิง ๑๐ คน ส่วนมากมีอายุระหว่าง ๔๑ - ๔๕ ปีสมรสแล้ว ๕๗ คน ทุกคนนับถือศาสนาพุทธ วุฒิสถุที่สุดปริญญาเอก ทำวุฒิสถุปริญญาตรี อาจารย์ระดับปริญญาตรีร้อยละ ๒๒.๘๖ เรียนวิชาเอกสังคมศึกษา อาจารย์ระดับปริญญาโทร้อยละ ๓๓.๓๓ ศึกษาในสาขาวิชาปรัชญาและศาสนา อาจารย์ส่วนมากมีประสบการณ์ในการสอนระหว่าง ๑ - ๕ ปี สอน ๖ - ๑๐ ชั่วโมงในหนึ่งสัปดาห์ สมัครใจสอนวิชานี้ สาเหตุที่อาจารย์ชอบสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา เนื่องจากมีความสนใจด้านปรัชญาและศาสนา สำหรับอาจารย์ที่ไม่ชอบสอนเห็นว่า เป็นวิชาที่จัดหาอุปกรณ์ หนังสืออุเทศ และกิจกรรมการสอนได้ยาก งานพิเศษอื่น ๆ ของอาจารย์นอกเหนือจากงานสอนประจำคือเป็นอาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ส่วนมากผ่านการอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา จำนวนครั้งที่อบรมสูงสุด ๖ ครั้ง อาจารย์มีความรู้ปานกลางในการสอนนักศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูง เมื่อประสบปัญหาต่าง ๆ ในการเรียนและการสอนจะแก้ปัญหาด้วยตนเอง อาจารย์เข้าร่วมพิธีกรรมทางศาสนาในชุมชน เพื่อนอาจารย์ให้ความร่วมมือที่ทุกคนในคณาการสอนและการจัดกิจกรรม

นักศึกษาที่เป็นตัวอย่างประชากรมีจำนวน ๓๕๑ คน เป็นหญิงมากกว่าชาย ส่วนมากมีอายุ ๒๑ ปี ร้อยละ ๕๗.๑๕ นับถือศาสนาพุทธ สำเร็จประโยคมัธยมศึกษาตอนปลาย สจยสามัญ (ม.ศ.๕) สาเหตุที่เรียนวิชาเอกสังคมศึกษาเนื่องจากมีความสนใจชอบวิชาในกลุ่มปรัชญาและศาสนาในระดับปานกลาง การที่นักศึกษาชอบเรียนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา เพราะเห็นว่า มีประโยชน์สามารถนำไปใช้แก้ปัญหาในชีวิตประจำวันได้ นักศึกษาที่ไม่ชอบเรียนเห็นว่า เรียนยากเพราะเนื้อเรื่องส่วนใหญ่เป็นนามธรรม นักศึกษาหาความรู้เกี่ยวกับปรัชญาและศาสนาโดยการอ่านตำราเกี่ยวกับกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนาเท่าที่จะหาได้

ภาคที่ ๒ สภาพการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา

๑. ในด้านหลักสูตร อาจารย์ผู้สอนระบุว่ามีการปฏิบัติมากเกี่ยวกับ อาจารย์ สอดแทรกทัศนคติและลักษณะนิสัยที่ดีในการสอนทุกครั้ง นักศึกษารู้และเข้าใจเนื้อหาวิชาที่จะต้องเรียนตลอดทั้งเทอม ใ้หนังสือหรือสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ ที่ผู้สอนเห็นว่าเหมาะสม เรื่องที่มีการปฏิบัติน้อยคือ การใช้เอกสารของหน่วยงานพิเศษกรมการฝึกหัดครูเป็นหลัก
๒. ในด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อาจารย์และนักศึกษาระบุว่ากิจกรรมที่อาจารย์ปฏิบัติมากคือ อาจารย์นำเหตุการณ์ปัจจุบันเข้ามาเกี่ยวข้องกับบทเรียน และอาจารย์ผู้สอนบรรยาย ส่วนกิจกรรมที่มีการปฏิบัติน้อย คือ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การใช้ชุดการสอน การใช้สถานการณ์จำลอง การแสดงละครและบทบาทสมมุติ และการศึกษานอกสถานที่
๓. ในด้านสื่อการสอน อาจารย์และนักศึกษาระบุว่าสื่อการสอนที่มีการใช้น้อยคือ วิทยุ เครื่องบันทึกเสียง โทรทัศน์ หุ่นจำลอง เครื่องฉายข้ามศีรษะ
๔. ในด้านการวัดและประเมินผล อาจารย์และนักศึกษาระบุว่าวิธีการวัดและประเมินผลที่ปฏิบัติมากคือ การทดสอบปลายภาค ประเมินผลจากการเข้าห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอของนักศึกษา อาจารย์ผู้สอนยังระบุอีกว่าในการทดสอบเป็นการวัดความสามารถของนักศึกษาในด้านการวิจารณ์ การใช้เหตุผล และการแสดงความคิดเห็น

ศูนย์วิจัยเพื่อพัฒนาระบบบริหาร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคที่ ๓ เปรียบเทียบความคิดเห็นระหว่างอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการ
เรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา

๑. ด้านหลักสูตร อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันคือเห็นด้วย
มากในเรื่องการสอดแทรกทัศนคติและลักษณะนิสัยที่ดีในการสอนทุกครั้ง ใช้นั่งหรือสิ่ง
พิมพ์อื่น ๆ ที่ผู้สอนเห็นว่าเหมาะสม ใช้นั่งหรือเอกสารที่อาจารย์ผู้สอนหรือภาควิชาจัด
ทำขึ้นเป็นหลัก

อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องนักศึกษารู้และเข้าใจ
จุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา นักศึกษารู้และเข้าใจวัตถุประสงค์
เชิงพฤติกรรมของกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา นักศึกษารู้และเข้าใจเนื้อหาวิชาที่จะต้อง
เรียนตลอดทั้งหมด โดยอาจารย์มีความเห็นด้วยมากแต่นักศึกษาเห็นด้วยปานกลาง

๒. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นไม่
แตกต่างกัน คือเห็นด้วยมากเกี่ยวกับ อาจารย์นำเหตุการณ์ปัจจุบันเข้าไปเกี่ยวข้องกับบท
เรียน การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาในชุมชน การให้นักศึกษาปฏิบัติจริงเกี่ยวกับพิธี
กรรมต่าง ๆ ทางศาสนา นักศึกษาทำรายงานบางหัวข้อ การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การ
จัดนิทรรศการประกอบบทเรียน อาจารย์ผู้สอนบรรยาย

อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันในเรื่องการให้นักศึกษา
ค้นคว้าและอภิปรายหน้าห้องเรียน โดยอาจารย์เห็นด้วยมาก แต่นักศึกษาเห็นด้วยปานกลาง
ส่วนการใช้สถานการณ์จำลอง การศึกษานอกสถานที่ ซึ่งนักศึกษาเห็นด้วยมากแต่อาจารย์
เห็นด้วยปานกลาง

๓. ด้านสื่อการสอน ส่วนใหญ่อาจารย์และนักศึกษา มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน
คือเห็นด้วยมากกับการใช้สื่อการสอน ประเภทของจริง หนังสือพิมพ์และวารสารต่าง ๆ สไลด์
ฟิล์มสตริป ภาพยนต์ วิทยุ เครื่องบันทึกเสียง โทรทัศน์ แหล่งความรู้ในชุมชน

ส่วนความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้แก่รูปภาพ ซึ่งอาจารย์เห็นด้วยมาก แต่ นักศึกษาเห็นด้วยปานกลาง

๔. ด้านการวัดและประเมินผล ส่วนใหญ่อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน คือเห็นด้วยมากกับวิธีการวัดผล และการประเมินผลจากการเข้าห้องเรียน อย่างสม่ำเสมอ สังเกตการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักศึกษา การทดสอบปลายภาค สังเกตการร่วมทำงานกลุ่มและรวมกิจกรรม ให้นักศึกษาค้นคว้าเพื่อทำรายงานหรือการ อภิปราย การทดสอบกลางภาค การให้นักศึกษาตอบคำถามหลังจากเรียนจบบทเรียน การทดสอบย่อยเดือนละครั้ง

แบบของข้อทดสอบที่ใช้ในการวัดและประเมินผล ไขข้อสอบแบบปรนัย และอัตนัยปนกัน

ในการวัดและประเมินผลเป็นการวัดความสามารถของนักศึกษาในด้าน การนำความรู้ไปใช้ การแสดงความคิดเห็น ความเข้าใจการตัดสินใจ

ส่วนความคิดเห็นที่แตกต่างกันได้แก่วิธีการวัดและประเมินผลจากการให้ ทำแบบฝึกหัดหรือมอบหมายงานให้ทำ แบบของข้อทดสอบแบบอัตนัย และการทดสอบที่วัด ความสามารถของนักศึกษาเกี่ยวกับการวิจารณ์และการใช้เหตุผล โดยอาจารย์เห็นด้วยมาก แต่ นักศึกษาเห็นด้วยปานกลาง สำหรับแบบทดสอบที่เป็นข้อสอบแบบปรนัย อาจารย์เห็นด้วย ปานกลางแต่นักศึกษาเห็นด้วยมาก

๕. ด้านเนื้อหาวิชา อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันคือ เห็นด้วยมากเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาในกลุ่มปรัชญาและศาสนา เป็นประโยชน์ในการนำไปใช้ ในชีวิตประจำวันได้ สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการสอนนักเรียนระดับมัธยมศึกษาได้ ปรัชญาจริยศาสตร์ ลักษณะและความหมายของการอ้างเหตุผล หลักกรรม หลักอริยสัจจ์ หลักไตรลักษณ์ มรรค ความสัมพันธ์ระหว่างศีลธรรมกับสังคม ความสัมพันธ์ระหว่างพุทธ ศาสนากับวัฒนธรรม องค์ประกอบต่าง ๆ ของพุทธศาสนา ทศนะเกี่ยวกับอุดมคติของชีวิต ทศนะเกี่ยวกับอะไรคือสิ่งประเสริฐสุด มาตรฐานในการตัดสินใจการกระทำที่ดีหรือชั่ว ถูก

หรือผิด ความแตกต่างระหว่างปัญหาเกี่ยวกับข้อเท็จจริงกับปัญหาเกี่ยวกับค่านิยม (Value) หรืออุดมคติ (Ideal)

ส่วนความคิดเห็นที่แตกต่างกันระหว่างอาจารย์และนักศึกษา คืออาจารย์เห็นด้วยมากแต่นักศึกษาเห็นด้วยปานกลางได้แก่ จุดมุ่งหมายในหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพและความต้องการในสังคม เนื้อหาและขอบเขตของปรัชญา ปรัชญา พลาโต (Plato) โลกที่สัมผัสได้ ปรัชญาการเมือง คุณค่าของปรัชญา อุปนิสัยทางปรัชญา การแยกข้อสรุปออกจากข้ออ้าง วิธีอ้างเหตุผลแบบนิรนัย (Deduction) วิธีอ้างเหตุผลแบบอุปนัย (Induction) การจูงใจให้เชื่อโดยเลี้ยงออกจากเหตุผล และการนิยาม

คุรุณวิทย์วิทยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคที่ ๔ ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและ
ศาสนาของอาจารย์และนักศึกษา

๑. ด้านหลักสูตร อาจารย์มีความเห็นว่าการนำจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมาใช้
เป็นแนวทางในการเตรียมบทเรียนและการดำเนินการสอนเป็นปัญหามาก แต่นักศึกษาเห็น
ว่าเป็นปัญหาระดับปานกลาง

ส่วนความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาที่ไม่แตกต่างกันคือ ขาดเอกสาร
ประกอบการเรียนการสอน, การเรียนการสอนไม่บรรลุผลตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร
จำนวนหน่วยกิตและปริมาณเนื้อหาวิชาไม่สัมพันธ์กัน, หลักสูตรกำหนดเนื้อหาวิชาไม่สอดคล้อง
กับปัญหาสังคมปัจจุบัน ซึ่งเห็นว่าเป็นปัญหาระดับปานกลาง

๒. ด้านเนื้อหาวิชา อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน คือ
เนื้อหาวิชามีรายละเอียดมากเกินไปเมื่อเปรียบเทียบกับเวลาและหน่วยกิต ขอบเขตของ
เนื้อหาวิชากว้างเกินไป เนื้อหาวิชาที่กำหนดให้เรียนยากเกินไป เนื้อหาวิชามีรายละเอียด
น้อยเกินไป จนทำให้ขาดความรู้ที่ควรจะได้รับ ซึ่งเห็นว่าเป็นปัญหาปานกลาง

ส่วนความคิดเห็นที่แตกต่างกันคือ วิชาในกลุ่มปรัชญาและศาสนา กำหนด
เนื้อหาที่คลุมเคลือยากแก่การตีความ, เนื้อหาวิชาล้าสมัยไม่น่าสนใจ, เนื้อหาวิชาซ้ำซ้อน
กับรายวิชาของหมวดวิชาอื่น ๆ โดยอาจารย์เห็นว่าเป็นปัญหาน้อย ส่วนนักศึกษาเห็นว่าเป็น
ปัญหาปานกลาง

๓. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน อาจารย์เห็นว่าสิ่งที่เป็นปัญหามาก คือการ
ให้นักศึกษาทุกคนได้เข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง ซึ่งแตกต่างจากความคิดเห็นของนักศึกษา
ที่เห็นว่าเป็นปัญหาปานกลาง

ส่วนความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกัน คือเห็นว่าเป็นปัญหาระดับปานกลางได้แก่
พื้นความรู้ทางปรัชญาและศาสนา ของนักศึกษาแตกต่างกันมาก, กิจกรรมที่กระตุ้นให้นักศึกษา
ได้คิดวิพากษ์วิจารณ์ และแสดงความคิดเห็น กิจกรรมที่กระตุ้นให้นักศึกษาสำนึกในหน้าที่และ

ความรับผิดชอบต่อสังคม การนำเหตุการณ์ปัจจุบันให้สัมพันธ์กับกิจกรรมการเรียนการสอน อาจารย์และนักศึกษาเคยชินกับการเรียนการสอนแบบบรรยายมากกว่าแบบอื่น ๆ ความร่วมมือจากฝ่ายบริหาร อาจารย์ และนักศึกษาในการจัดกิจกรรม

๔. ด้านสื่อการสอน อาจารย์เห็นว่าข้อที่เป็นปัญหามากได้แก่วิทยาลัยไม่มีอุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเพียงพอ ซึ่งแตกต่างจากความคิดเห็นของนักศึกษาที่เห็นว่าเรื่องนี้เป็นปัญหาปานกลาง

ส่วนความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันคือ เห็นว่าเป็นปัญหาระดับปานกลาง ได้แก่การผลิตและการใช้สื่อการสอน การรู้จักใช้แหล่งวิทยาการ สภาพห้องเรียนไม่เอื้อต่อการใช้สื่อการสอนบางชนิด ห้องสมุดไม่เป็นแหล่งวิทยาการที่ดีพอ และการเปิดโอกาสให้นักศึกษามีส่วนร่วมในการผลิตสื่อการสอน

๕. ด้านการวัดและประเมินผล ส่วนใหญ่อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันคือ เห็นว่าข้อที่เป็นปัญหาปานกลาง ได้แก่การวัดและการประเมินผล เน้นความรู้ความจำมากกว่าการปฏิบัติ ความสามารถในการสร้างแบบทดสอบที่เหมาะสม การวัดผลไม่สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน ความยุติธรรมในการให้คะแนนและตัดเกรด และขาดความสม่ำเสมอในการวัดและการประเมินผล

ศูนย์วิจัยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคที่ ๕ ความต้องการของอาจารย์และนักศึกษาเกี่ยวกับการเรียนการสอน
กลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา

๑. ความต้องการของอาจารย์ อาจารย์มีความต้องการมากเกี่ยวกับเอกสารประกอบกรเรียนการสอน ต้องการให้มีหนังสือ เอกสารทางด้านวิชาการที่เกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา ในห้องสมุดอย่างเพียงพอ, ต้องการให้ผู้บริหารเห็นความสำคัญของกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา, ต้องการให้มีการประชุมสัมมนาระหว่างอาจารย์ผู้สอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา

๒. ความต้องการของนักศึกษา นักศึกษาต้องการให้อาจารย์ผู้สอนมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ต้องการให้มีหนังสือและเอกสารทางด้านวิชาการเกี่ยวกับปรัชญาและศาสนาในห้องสมุดอย่างเพียงพอ, ต้องการให้อาจารย์นำเอาวิธีสอนแบบใหม่ ๆ มาใช้ต้องการให้อาจารย์เตรียมการสอนทุกครั้ง ต้องการให้อาจารย์วิพากษ์วิจารณ์ และวิเคราะห์เหตุการณ์ปัจจุบันที่เกี่ยวกับปรัชญาและศาสนา

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ภาคที่ ๖ ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา

ข้อเสนอแนะของอาจารย์ผู้สอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนามีดังนี้

๑. อาจารย์ผู้สอนควรผ่านการศึกษอบรมทางด้านปรัชญาและศาสนาโดยตรง
๒. ควรจัดให้มีการประชุม สัมมนา แลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างอาจารย์ผู้สอนวิชาในกลุ่มปรัชญาและศาสนาในวิทยาลัยครูทุกแห่ง
๓. ควรมีงบประมาณสำหรับซื้ออุปกรณ์การเรียนการสอนอย่างเพียงพอ
๔. ควรนำเหตุการณ์ปัจจุบันเข้ามาสัมพันธ์กับเนื้อหาวิชา นักศึกษาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้
๕. ควรมีห้องปฏิบัติการทางปรัชญาและศาสนาโดยเฉพาะ
๖. ควรจัดให้มีการอบรมเกี่ยวกับปรัชญาและศาสนาให้แก่อาจารย์ผู้สอน
๗. ห้องสมุดควรมีหนังสือ เอกสารประกอบการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนาอย่างเพียงพอ
๘. อาจารย์ผู้สอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา ควรมีความประพฤติดี และเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษา
๙. หัวหน้าสถานศึกษาควรเห็นความสำคัญของวิชา ให้ความสำคัญแก่อาจารย์ผู้สอน และจัดให้มีการอบรมความประพฤติ จรรยาบรรณนักศึกษา
๑๐. ควรมีการฝึกภาคปฏิบัติในห้องเรียน หรือการปฏิบัติจริงในชุมชน ไม่ใช่เรียนแต่ทฤษฎี และควรมีการกำหนดเวลาภาคปฏิบัติไว้ในหลักสูตร

ข้อเสนอแนะของนักศึกษา

๑. อาจารย์ควรปรับปรุงวิธีการสอนเสียใหม่ ไม่ใช่วิธีสอนแบบบรรยายแต่เพียงวิธีเดียว ควรหาวิธีสอนใหม่ ๆ มาใช้ เพื่อให้ให้นักศึกษาสนใจและกระตือรือร้นที่จะเรียน
๒. อาจารย์ควรประยุกต์เนื้อหาวิชาที่จะเรียนให้เข้ากับเหตุการณ์ปัจจุบัน
๓. ควรให้มีภาคปฏิบัติตามลักษณะเนื้อหาวิชา และถือว่าการปฏิบัติเป็นการวัดผล

๔. อาจารย์ควรใช้อุปกรณ์ประกอบการเรียนการสอนให้มากพอจะทำให้นักศึกษาเข้าใจบทเรียนยิ่งขึ้น
๕. อาจารย์ควรเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น และจะต้องยอมรับฟังความคิดเห็นของนักศึกษาด้วย
๖. อาจารย์ควรจัดกิจกรรมประกอบการเรียนการสอน ตลอดจนถึงกิจกรรมเสริมหลักสูตรให้มากขึ้น และให้นักศึกษามีส่วนรวมในกิจกรรมต่าง ๆ เหล่านี้ด้วย
๗. ห้องสมุดควรมีหนังสือ เอกสารต่าง ๆ ที่ใช้คนคว่าประกอบการเรียนการสอนอย่างเพียงพอ
๘. อาจารย์ผู้สอนควรผ่านการศึกษอบรมทางด้านปรัชญาและศาสนาโดยเฉพาะ
๙. อาจารย์ควรเชิญผู้ทรงคุณวุฒิ หรือวิทยากรมาบรรยายให้ความรู้ ความเข้าใจในบางเรื่อง
๑๐. ควรมีห้องปฏิบัติการ หรือห้องเรียนสำหรับวิชานี้โดยเฉพาะ

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยเรื่อง "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการเรียนการสอน กลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา ระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาระดับสูงในวิทยาลัยครู" ผู้วิจัยได้แยกการอภิปรายออกเป็น ๕ หัวข้อคือ

๑. ด้านหลักสูตร
๒. ด้านเนื้อหาวิชา
๓. ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน
๔. ด้านสื่อการสอน
๕. ด้านการวัดและประเมินผล

๑. คานหลักสูตร

ผู้สอนและผู้เรียนควรมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน กลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา จากการวิจัยพบว่าสภาพที่เป็นจริงแล้ว อาจารย์มีความเห็นอยู่ในระดับมากกว่า นักศึกษาคควรรู้และเข้าใจจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอน แต่นักศึกษาเห็นด้วยในระดับปานกลาง ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากอาจารย์มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนาเป็นอย่างดี เพราะได้รับการศึกษามาจากสถานศึกษา และได้ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมเกี่ยวกับปรัชญาและศาสนาตามที่ตนสนใจก่อนที่จะสอนวิชานี้ นอกจากนี้อาจารย์ยังมีสิ่งแปลกเรื่องเป็นคู่มือในการสอน ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นตรงกันว่านักศึกษาคควรรู้และเข้าใจจุดมุ่งหมายของการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา เพื่อให้การเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

ตามสภาพที่เป็นจริงอาจารย์ระบุว่ามีการสอดแทรกทัศนคติและลักษณะนิสัยที่ดีในการสอนทุกครั้งในระดับมาก แต่นักศึกษาระบุว่ามีการสอดแทรกในระดับปานกลาง แต่ทั้งอาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นตรงกันในระดับมากกว่าควรมีการสอดแทรกทัศนคติและลักษณะนิสัยที่ดีในการสอนทุกครั้ง

เป็นที่น่าสังเกตว่าอาจารย์และนักศึกษามีความเห็นสอดคล้องกันว่ามีการใช้หนังสือหรือสิ่งตีพิมพ์อื่น ๆ ที่ผู้สอนเห็นว่าเหมาะสม และใช้หนังสือหรือเอกสารที่อาจารย์ผู้สอนหรือภาควิชาจัดทำขึ้นอยู่ในระดับมาก แต่ใช้หนังสือหรือเอกสารที่หน่วยศึกษานิเทศก์จัดทำขึ้นอยู่ในระดับน้อย แสดงว่าอาจารย์ผู้สอนมีเสรีภาพทางวิชาการอย่างเต็มที่ในการเลือกหนังสือหรือเอกสารประกอบการเรียนการสอน และสามารถจัดทำหนังสือหรือเอกสารประกอบการเรียนการสอนภายในขอบเขตเนื้อหาวิชาที่หลักสูตรกำหนดซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของสุมาลี วิไลรัตน์ ที่พบว่าอาจารย์ส่งคมศึกษาในวิทยาลัยครูส่วนใหญ่ใช้เอกสาร วารสาร

หนังสือพิมพ์ประกอบการเรียนการสอน อาจารย์จำนวนน้อยที่สุดใช้เอกสารประกอบการสอนของหน่วยศึกษานิเทศกรรมการฝึกหัดครู^๑ การที่อาจารย์ในวิทยาลัยครูใช้เอกสารของหน่วยศึกษานิเทศกรรมการฝึกหัดครูน้อย อาจเป็นเพราะหน่วยศึกษานิเทศกรรมการฝึกหัดครูไม่ได้พิมพ์หนังสือหรือเอกสารจำหน่ายตามท้องตลาด เมื่อพิมพ์หนังสือหรือเอกสารประกอบการเรียนการสอนเสร็จแล้วจะแจกจ่ายไปตามวิทยาลัยครูต่าง ๆ เป็นจำนวนประมาณ ๑๐ - ๒๐ เล่ม ซึ่งเป็นจำนวนเพียงเล็กน้อย จึงไม่เพียงพอกับจำนวนอาจารย์และนักศึกษา ดังนั้นหน่วยศึกษานิเทศการควรเผยแพร่หนังสือหรือเอกสารประกอบการเรียนการสอนให้ใช้กันอย่างแพร่หลายมากกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

ปัญหาในค่านหลักสูตร สิ่งที่เป็นปัญหามากสำหรับอาจารย์ผู้สอนคือ การนำจุดมุ่งหมายของหลักสูตรมาใช้เป็นแนวทางในการเตรียมบทเรียน และการดำเนินการสอน ผู้วิจัยเห็นว่าในการเรียนการสอนวิชานี้ อาจารย์ผู้สอนมักไม่คำนึงถึงจุดมุ่งหมายของหลักสูตร แต่สอนไปตามเนื้อหาวิชาที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ตามหนังสือหรือเอกสารที่เห็นว่าเหมาะสมหรือที่จัดทำขึ้น โดยไม่คำนึงถึงผลที่ได้รับเมื่อเรียนจบเรื่องแล้วว่า จะได้ผลตามจุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนดไว้หรือไม่ ซึ่งผู้วิจัยเห็นว่า เป็นปัญหาที่สำคัญมาก เพราะจุดมุ่งหมายของหลักสูตรเป็นแนวทางที่จะช่วยใ้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ จึงเป็นการสมควรอย่างยิ่งที่ผู้สอนควรใช้จุดมุ่งหมายเป็นแนวทางในการเตรียมและดำเนินการสอนทุกครั้ง

^๑ สุมาลี วิไลรัตน์, "ปัญหาในการดำเนินการสอนตามโปรแกรมการสอนสังคมศึกษาระดับปริญญาตรีในวิทยาลัยครู" (วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา ๒๕๒๒), หน้า ๔๗.

๒. ค่านี้อาหาวิชา

อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน คือเห็นด้วยมากเกี่ยวกับนี้อาหาวิชาในกลุ่มปรัชญาและศาสนาเป็นประโยชน์สามารถนำไปใช้ในชีวิตรประจำวันได้ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพรเลขา ศุลาภักษ์ ที่พบว่าศีลธรรมเป็นวิชาที่ให้ประโยชน์ในการที่จะนำไปใช้ในชีวิตรประจำวัน^๑ และสอดคล้องกับการวิจัยของ จอน เพชรรัตน์ ที่พบว่าเยาวชนมีความสนใจ ช่างซึ่งและเห็นประโยชน์ของพุทธศาสนาที่มีต่อชีวิตรประจำวันมาก^๒

ปัญหาค่านี้อาหาวิชา ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาล้วนใหญ่ไม่แตกต่างกัน คือเห็นว่านี้อาหาวิชามีรายละเอียดมากเกินไป เมื่อเปรียบเทียบกับเวลาและหน่วยกิตที่หลักสูตรกำหนดให้ ขอบเขตของนี้อาหาวิชากว้างเกินไป ซึ่งคล้ายกับผลการวิจัยของ สายสมร เนตรเพ็งกิจ ที่พบว่าเนื้อหาที่บรรจุในประมวลการสอนมากเกินไปจนสอนไม่ทันตามหลักสูตร^๓ และสอดคล้องกับการวิจัยของ พรเลขา ศุลาภักษ์ ที่พบว่าปัญหาสำคัญในการสอนศีลธรรมคือ นี้อาหาวิชา หลักสูตร และกำหนดเวลาเรียนไม่เหมาะสม^๔

^๑ พรเลขา ศุลาภักษ์, "การสอนศีลธรรมในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา," หน้า ๑๓๓.

^๒ จอน เพชรรัตน์, "การศึกษาความสนใจของเยาวชนที่มีต่อพุทธศาสนาในจังหวัดพระนคร ปีการศึกษา ๒๕๑๑," หน้า ๖๗.

^๓ สายสมร เนตรเพ็งกิจ, "การจัดการสอนในสถาบันฝึกหัดครูชั้นปริญญาตรี!" (วิทยานิพนธ์ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ๒๕๐๖), หน้า ๘๖.

^๔ พรเลขา ศุลาภักษ์, "การสอนศีลธรรมในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษา," หน้า ๑๓๒.

๓. คานากิจกรรมการเรียนการสอน

จากการวิจัยพบว่า อาจารย์และนักศึกษาระบุว่าการบรรยายเป็นกิจกรรมที่ใช้มาก ส่วนกิจกรรมที่ใช้น้อยคือ การแสดงละครหรือบทบาทสมมุติ การใช้ชุดการสอน การใช้สถานการณ์จำลอง การเชิญวิทยากรมาบรรยาย และการไปศึกษานอกสถานที่ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของ ทศนีย์ เรื่องธรรมเนียม ที่พบว่าวิธีสอนที่อาจารย์สังคมศึกษาใช้มากที่สุดคือการบรรยายและเปิดโอกาสให้นักศึกษาแสดงความคิดเห็น และมีวิธีสอนที่อาจารย์ส่วนใหญ่ไม่เคยใช้เลยได้แก่การเชิญวิทยากรมาบรรยาย การให้นักศึกษาแสดงบทบาท และการสอนโดยสร้างสถานการณ์จำลอง^๑ และสอดคล้องกับการวิจัยของ อารยา เกษมณี ที่พบว่าอาจารย์ใช้วิธีสอนแบบบรรยายเป็นส่วนใหญ่ ไม่รู้วิธีสอนใหม่ ๆ และใช้วิธีสอนใหม่ ๆ น้อยมาก^๒ การสอนแบบบรรยายเป็นวิธีสอนที่นักเรียนเป็นฝ่ายรับด้านเดียว ไม่ได้แสดงความคิดเห็น สุ่มภาพ วาดเขียน ได้ให้ข้อคิดเห็นว่าการบรรยายใช้ฝึกทักษะไม่ได้ ไม่อาจจะใช้ฝึกหัดให้ได้ดีในด้านความคิดริเริ่มเชิงวิเคราะห์ สังเคราะห์ ประเมินค่า การนำความจริง หลัดและทฤษฎีไปใช้ การเปลี่ยนทัศนคติ การแก้ปัญหา และการใช้เหตุผล^๓ ดังนั้นอาจารย์ผู้สอนจึงไม่ควรใช้การสอนแบบบรรยายตลอดเวลา ควรนำวิธีสอนแบบอื่น ๆ มาใช้บ้างแต่อย่างไรก็ตาม การบรรยายหรืออธิบายนี้ จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการอธิบายเนื้อหาให้นักศึกษาได้รู้ได้เข้าใจ ขอสำคัญอยู่ที่ว่าต้องใช้ภาษาที่ง่าย เสียงชัดเจน มีอุปกรณ์ เช่นภาพ ตัวอย่างประกอบ สิ่งที่สำคัญอีกอย่างหนึ่งก็คือ ทาทางของอาจารย์ขณะบรรยาย

^๑ ทศนีย์ เรื่องธรรมเนียม, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ," หน้า ๘๑.

^๒ อารยา เกษมณี, "ปัญหาการสอนวิชาศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย," หน้า ๘๐.

^๓ สุ่มภาพ วาดเขียน, ท่าอย่างไร นิสิต นักศึกษาคูจึงจะสอนได้ดี (กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช, ๒๕๒๐), หน้า ๘๐.

ถ้าหากอาจารย์บรรยายด้วยท่าทางเคร่งขรึมเฉยเมย การบรรยายนี้จะทำให้วงนอน
อาจารย์จึงควรมีท่าทางกระฉับกระเฉง จะช่วยกระตุ้นให้นักศึกษาสนใจ

การเชิญวิทยากรมาบรรยาย อาจารย์และนักศึกษาระบุว่ามีการใช้น้อย ซึ่งตรงกับ
กับการวิจัยของ พรเลขา ศุลาวัณย์ ที่พบว่าอาจารย์เชิญวิทยากรมาให้ความรู้ประมาณปี
ละครั้ง^๑ ผู้วิจัยเห็นว่าการศึกษาที่อาจารย์ใช้วิทยากรน้อย เนื่องจากความยุ่งยากในการ
เชิญ การจัดหาที่พัก การรับรองวิทยากร ซึ่งต้องเสียค่าใช้จ่ายสูง แต่อย่างไรก็ตาม
วิทยากรมีประโยชน์ในการช่วยผู้สอนแก้ปัญหาเกี่ยวกับเรื่องที่คุณสอนมีความรู้ไม่เพียงพอ
และวิทยากรมีประสบการณ์กว้างขวาง และเป็นการเปลี่ยนบรรยากาศ ทำให้ผู้เรียนเกิด
ความสนใจในเนื้อหาวิชา จึงควรใช้วิทยากรให้มาก

การจัดนิทรรศการประกอบบทเรียนทั้งอาจารย์และนักศึกษาระบุว่ามีการปฏิบัติ
น้อย อาจเป็นเพราะขาดองค์ใช้เวลา ทุน แรงงานสูง แต่เมื่อคำนึงถึงประโยชน์ที่จะได้รับ
ซึ่งเป็นการสรุปความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาวิชาแล้ว ควรให้มีการจัดนิทรรศการ
ให้มากกว่านี้

ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษาไม่แตกต่างกันคือ เห็นด้วยมากเกี่ยวกับการ
การนำเหตุการณ์ปัจจุบันเข้าไปเกี่ยวข้องกับบทเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนา
ในชุมชน ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ พรเลขา ศุลาวัณย์ ที่พบว่าอาจารย์ผู้สอนแนะนำ
ให้นักศึกษาติดตามความเคลื่อนไหวประจำวันจากหนังสือพิมพ์ วิทยุ โทรทัศน์ สื่อมวลชน
หรือแหล่งความรู้อื่น ๆ^๒ ผู้วิจัยเห็นว่าการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนาจะต้องนำเหตุ
การณ์ปัจจุบันเข้าไปเกี่ยวข้องของใหม่มาก เพื่อเป็นการช่วยให้เด็กได้เข้าใจสภาพปัญหาและ

^๑ พรเลขา ศุลาวัณย์, "การสอนวิชาศีลธรรมในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพการ
ศึกษา," หน้า ๑๒๘

^๒ พรเลขา ศุลาวัณย์, เรื่องเดิม, หน้า ๑๓๐.

สามารถหาวิธีการขจัดปัญหาสังคมที่เกิดขึ้นในชีวิตประจำวัน และอาจารย์ผู้สอนสามารถยกตัวอย่างปัญหาสังคมในปัจจุบันพร้อมกับเสนอแนะวิธีการแก้ไขปัญหานั้น ๆ ได้อีกด้วย

ปัญหาเกี่ยวกับกิจกรรมการเรียนการสอน คือ การให้นักศึกษาเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง ซึ่งคล้ายกับการวิจัยของ อารยา เกษมณี ที่พบว่า การให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการวางแผนและการจัดกิจกรรมเป็นปัญหาอยู่ในระดับมาก^๑ แสดงว่านักศึกษาไม่ค่อยมีโอกาสเข้าร่วมในการวางแผนการสอน และการจัดกิจกรรม นอกจากนี้อาจารย์นิยมใช้วิธีสอนแบบบรรยาย การจัดกิจกรรมจึงมีน้อย นักศึกษาจึงไม่มีโอกาสเข้าร่วมกิจกรรมอย่างทั่วถึง จึงขัดกับหลักการสอนวิชาสังคมศึกษาในแง่ของจิตพิสัย (Affective Domain) ซึ่ง แรนดอลล์ ซี แอนเดอร์สัน (Randall C. Anderson) เสนอว่า การที่ครูจะสอนนักเรียนเกี่ยวกับความซาบซึ้ง ทศนคติ และความสนใจ ตลอดจนคุณค่าต่าง ๆ นั้น วิธีการสอนควรเน้นการแสดงออกในแง่พฤติกรรมด้วย^๒

๔. ในด้านสื่อการสอน

ในสภาพที่เป็นจริง สื่อการสอนที่ทั้งอาจารย์และนักศึกษาระบุว่าใช้น้อยคือ วิทยุ เครื่องขยายเสียง โทรทัศน์ หุ่นจำลอง เครื่องฉายข้ามศีรษะ สาเหตุที่อาจารย์ใช้สื่อการสอนประเภทนี้น้อยอาจเป็นเพราะกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา มีเนื้อหาวิชาที่เป็นนามธรรมมากกว่ารูปธรรม กับสื่อการสอนดังกล่าวล้วนแต่มีราคาสูง นอกจากนี้นักศึกษายังระบุว่าอาจารย์ใช้สื่อการสอน ประเภทของจริง รูปภาพ แผนภูมิ และแหล่งความรู้ในชุมชนน้อย

^๑ อารยา เกษมณี, "ปัญหาการสอนศีลธรรมในโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย," หน้า ๗๐.

^๒ Randall C. Anderson, Current Trends in Secondary School Social Studies, (Lincoln: Professional Educators Publications, Inc., 1972), pp. 19-20.

ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของพัฒนา ชูเชื้อ ที่พบว่าอาจารย์ผู้สอนไม่ค่อยใช้อุปกรณ์ หรือ ใช้อุปกรณ์เป็นบางครั้ง โดยให้เหตุผลว่าอุปกรณ์การสอนหายาก เนื้อเรื่องส่วนใหญ่เป็น นามธรรม^๑ และสอดคล้องกับการวิจัยของสมพร จารุณัฐ ที่พบว่าอาจารย์ผู้สอนใช้อุปกรณ์ การสอนเป็นบางครั้ง เพราะอุปกรณ์การสอนหายาก^๒

อาจารย์และนักศึกษาเห็นด้วยมากกับการใช้สื่อการสอนประเภทของจริง หนังสือ พิมพ์และวารสาร สไลด์ फिल्मสตริป ภาพยนต์ วิทยู เครื่องบันทึกเสียง โทรทัศน์ แหล่ง ความรู้ในชุมชน สื่อการสอนต่าง ๆ ดังกล่าวจะทำให้เนื้อหาวิชาน่าสนใจ นักศึกษาเข้าใจ บทเรียนได้ดี และเร็วขึ้น และจดจำเนื้อหาวิชาได้นาน และทำให้การเรียนการสอนเป็น ไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สิ่งที่เป็นปัญหามากในค่านสื่อการสอนคือ วิทยาลัยไม่มีอุปกรณ์การเรียน การ สอนอย่างเพียงพอ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ James Patterson ที่พบว่า อาจารย์ประสบปัญหาเกี่ยวกับอุปกรณ์ของโรงเรียนซึ่งมีอยู่น้อย ไม่เพียงพอกับอาจารย์ส่วน ใหญ่ เมื่ออุปกรณ์การสอนมีน้อย อาจารย์จึงไม่ใช้อุปกรณ์การสอน หรือใช้น้อย^๓ ผู้วิจัยมีความ เห็นว่า ถ้าวิทยาลัยเพิ่มงบประมาณให้แกภาควิชาปรัชญาและศาสนาให้มากขึ้น เพื่อจัดซื้อ อุปกรณ์ ตลอดจนสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ไปประกอบการเรียนการสอนโดยเฉพาะ นอก

^๑ พัฒนา ชูเชื้อ, "การศึกษาเรื่องการอบรมพุทธศาสนาและความคิดเห็นของ เขาที่มีต่อพุทธศาสนาในโรงเรียนพุทธศาสนาวินาศิตยจังหวัดพระนคร," (วิทยานิพนธ์ ปริญญาบัณฑิต คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๑๖), หน้า ๔๔.

^๒ สมพร จารุณัฐ, "การสำรวจวิธีสอนวิชาศีลธรรมระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย ของโรงเรียนในจังหวัด พระนคร-ธนบุรี," หน้า ๙๑.

^๓ James Patterson, "Problems in Social Studies Instruction in Thai High School," The Social Studies, Vol., 2 (February, 1966), p. 63.

จากนี้ยังใช้ในการตกแต่งห้องปฏิบัติการของภาควิชาซึ่งใช้เป็นที่พักภาคปฏิบัติ กับอาจารย์ผู้สอนอาจมอบหมายให้นักศึกษาจัดสร้างอุปกรณ์ประกอบเนื้อหาวิชา ซึ่งสามารถเก็บไว้ใช้ในโอกาสต่อไปก็จะช่วยให้การเรียนวิชานี้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

๕. คานการวัดและประเมินผล

ตามสภาพที่เป็นจริงในการเรียนการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา อาจารย์และนักศึกษาระบุว่ามีการวัดและประเมินผลจากการทดสอบปลายภาค และการเข้าห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าอาจารย์ผู้สอนต้องการดูความสนใจ ความเอาใจใส่ ตลอดจนสังเกตพฤติกรรมของนักศึกษาที่แสดงออกในแต่ละชั่วโมง เป็นการวัดและประเมินผลการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักศึกษา เพื่อนำผลที่ได้ไปประเมินผลรวมกับการทดสอบปลายภาค

ในการทดสอบปลายภาค อาจารย์ระบุว่ามีการปฏิบัติมากเกี่ยวกับการวัดความสามารถในการวิจารณ์การใช้เหตุผล และการแสดงความคิดเห็น เป็นเพราะลักษณะของวิชาที่ต้องการให้นักศึกษาได้รู้จักวิจารณ์ รู้จักใช้เหตุผล รู้จักคิด รู้จักหาคำตอบด้วยตนเอง จะทำให้สามารถตัดสินใจปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ การที่นักศึกษาจะมีความสามารถในขั้นนี้ได้จะต้องอาศัยความรู้ ความเข้าใจเป็นพื้นฐาน

ความคิดเห็นของอาจารย์และนักศึกษา ส่วนใหญ่อาจารย์และนักศึกษามีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน คือเห็นด้วยมากกับการวัดและประเมินผลจากการเข้าห้องเรียนอย่างสม่ำเสมอ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของนักศึกษา การทดสอบปลายภาค

แบบของข้อสอบที่ใช้เป็นข้อสอบแบบปรนัยและอัตนัยปนกัน ซึ่งตรงกับผลการวิจัยของทัศนีย์ เรื่องธรรมเนียมที่พบว่าอาจารย์ส่วนใหญ่เห็นว่า ข้อทดสอบที่ให้ผลดีที่สุดในการวัดประสิทธิภาพในการเรียนของนักศึกษา คือข้อสอบแบบอัตนัยและปรนัยปนกัน^๑

^๑ ทัศนีย์ เรื่องธรรมเนียม, "ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาการสอนวิชาสังคมศึกษาของอาจารย์ในวิทยาลัยครูภาคเหนือ," หน้า ๗๒.

ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผล อาจารย์และนักศึกษามีความเห็นไม่แตกต่างกันคือ เห็นว่าเป็นปัญหาในระดับปานกลาง แต่ปัญหาเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลที่เน้นความรู้ความจำมากกว่าการปฏิบัติจะเป็นปัญหามากกว่าปัญหาอื่น ๆ ผู้วิจัยเห็นว่าในการวัดและประเมินผลกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา ไม่ควรวัดความสามารถด้านความจำเพียงอย่างเดียว ควรมีการวัดทั้งทางด้านทฤษฎีและปฏิบัติ และควรมีการวัดและประเมินผลหลาย ๆ ครั้ง ด้วยวิธีการต่าง ๆ ตลอดจนมีการวัดความเข้าใจ ความสามารถในการคิดหาเหตุผล การเปรียบเทียบและวิเคราะห์ เรื่องราวตลอดจนการแก้ปัญหาต่าง ๆ ด้วย ซึ่งเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญอย่างยิ่ง

ข้อเสนอแนะของผู้วิจัย

นอกจากข้อเสนอแนะของอาจารย์และนักศึกษาดังที่ผู้วิจัยได้แสดงไว้ท้ายบทสรุปผลการวิจัยแล้ว ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อการปรับปรุงการเรียนการสอนวิชาในกลุ่มปรัชญาและศาสนาดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับกรรมการฝึกหัดครู

๑. กรรมการฝึกหัดครูควรปรับปรุงหลักสูตรและเนื้อหาวิชาให้สอดคล้องกับสภาพของสังคมปัจจุบัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการชีวิตประจำวันในสังคมได้
๒. กรรมการฝึกหัดครูควรปรับปรุงเนื้อหาวิชาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูงระดับมัธยมศึกษา และระดับประถมศึกษาให้สอดคล้องกันและเป็นไปในแนวเดียวกัน เพื่อให้นักศึกษาที่สำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาการศึกษาชั้นสูง สามารถนำความรู้ที่ได้ศึกษาไปใช้สอนนักเรียนในระดับประถมและมัธยมได้
๓. กรรมการฝึกหัดครูควรจัดสรรงบประมาณให้แก่วิทยาลัยครูอย่างพอเพียง เพื่อช่วยให้ทางวิทยาลัยสามารถจัดหาสื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ได้ และสามารถสนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับชุมชน

๔. กรมการฝึกหัดครูควรกำหนดชั่วโมงภาคปฏิบัติเกี่ยวกับวิชาในกลุ่มปรัชญาและศาสนาบางวิชาเอาไว้ การวัดและการประเมินผลควรดูจากผลการปฏิบัติในชั่วโมงและควรกำหนดคะแนนภาคปฏิบัติไว้ด้วย

๕. กรมการฝึกหัดครูควรส่งเสริมให้มีการอบรมเกี่ยวกับปรัชญาและศาสนาให้แก่อาจารย์ผู้สอน โดยขอความร่วมมือจากสถาบันอุดมศึกษาที่เกี่ยวข้อง ผู้สอนจะได้มีความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้องในวิชานี้ และมีวิธีสอนแบบใหม่ ๆ ที่สามารถนำไปใช้ในการเรียนการสอนได้

๖. กรมการฝึกหัดครูควรจัดให้มีการประชุมสัมมนาระหว่างอาจารย์ผู้สอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ระหว่างอาจารย์ผู้สอนวิชานี้

๗. กรมการฝึกหัดครูควรเผยแพร่ให้มีการใช้เอกสารของหน่วยศึกษานิเทศก์ให้แพร่หลาย

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหาร

๑. ผู้บริหารควรเห็นความสำคัญของวิชาในกลุ่มปรัชญาและศาสนา และให้ความสำคัญแก่อาจารย์ผู้สอนในด้านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับศาสนาเพื่อส่งเสริมกำลังใจของอาจารย์

๒. การจัดอาจารย์เข้าสอนวิชาต่าง ๆ ควรคำนึงถึงความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ในการสอน ตลอดจนความสนใจของผู้สอนด้วย

๓. ส่งเสริมสนับสนุนให้อาจารย์ได้ศึกษาต่อในสาขาวิชาที่เกี่ยวข้องกับการสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา ตลอดจนการเข้าร่วมอบรมเพิ่มเติมในด้านต่าง ๆ เช่น วิธีสอน การสร้างและการใช้สื่อการสอน การวัดและประเมินผล เพื่ออาจารย์จะได้มีความรู้ที่ทันสมัย

๔. อำนวยความสะดวกในการจัดหา จัดทำ หรือใช้สื่อการสอนที่มีอยู่ ตลอดจนการเชิญวิทยากร การจัดกิจกรรมต่าง ๆ ทางด้านปรัชญา และศาสนา ทั้งภายในและภายนอกวิทยาลัย

๕. ควรจัดให้มีห้องปฏิบัติการทางศาสนา ให้อาจารย์และนักศึกษาได้ใช้ปฏิบัติกิจกรรมทางศาสนาประกอบบทเรียน

๖. ควรจัดให้มีการอบรมจริยธรรมแก่นักศึกษาเป็นประจำ เพื่อให้ให้นักศึกษามีความประพฤติ และกิริยามารยาทที่พึงปรารถนา

ขอเสนอแนะสำหรับอาจารย์ผู้สอน

๑. อาจารย์ต้องปรับปรุงตนเองให้มีความรู้กว้างขวาง หมั่นศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมอยู่เสมอ

๒. ในด้านการสอน อาจารย์ผู้สอนควรปรับปรุงตนเองในด้านต่าง ๆ ดังนี้

๒.๑ การเตรียมการสอน อาจารย์ควรเตรียมการสอนทุกครั้ง และวางแผนการสอนระยะสั้นระยะยาวไว้

๒.๒ วิธีสอน ควรใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธี ไม่ควรใช้วิธีสอนวิธีหนึ่งวิธีใดเพียงวิธีเดียว ทดลองใช้วิธีสอนแบบใหม่ ๆ บาง เช่น การสอนแบบสืบสอบ บทบาทสมมุติ สถานการณ์จำลอง การสอนแบบแก้ปัญหา ควรนำเอาเหตุการณ์ปัจจุบันมาใช้ในบทเรียน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของนักศึกษา

๒.๓ การใช้สื่อการสอน อาจารย์ควร ใช้สื่อการสอนประเภทต่าง ๆ ประกอบบทเรียนเสมอ โดยให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมาย เนื้อหาวิชา และควรศึกษาวิธีการสร้างและการใช้อุปกรณ์การสอนอย่างง่าย ๆ

๒.๔ การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ควรคำนึงว่ากิจกรรมนั้นสอดคล้องกับเนื้อหาวิชา และจุดมุ่งหมายที่จะสอนหรือไม่ กิจกรรมเสริมหลักสูตรที่จัดขึ้นจะต้องมีประโยชน์และมีคุณค่า เช่นการจัดอภิปราย โต้เวที การเชิญวิทยากร การจัดนิทรรศการ การศึกษาออกสถานที่ การประกวดมารยาท ฯลฯ

๒.๕ การวัดและประเมินผล ควรมีการวัดผลด้านพฤติกรรม การทดสอบภาคปฏิบัติ ควรให้คะแนนการมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น, การเข้าร่วมกิจกรรม

๓. อาจารย์ผู้สอนควรเป็นตัวอย่างที่ดีแก่นักศึกษาทั้งทางด้านบุคลิกภาพ เช่น การแต่งกาย กิริยามารยาท ความประพฤติ และการสังคมกับบุคคลอื่น

๔. ควรส่งเสริมให้นักศึกษาได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นการวิพากษ์วิจารณ์ และการชี้เหตุผล

๕. ส่งเสริมให้นักศึกษาไปร่วมกิจกรรมในชุมชน เช่น การเห็นเทียน ทอดผ้าป่า ทอดกฐิน และประเพณีต่าง ๆ เพื่อสร้างประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนเท่าที่จะทำได้

ขอเสนอแนะสำหรับผู้ทำการวิจัยต่อไป

๑. ควรมีการวิจัยสภาพการเรียนการสอน ตลอดจนปัญหาเกี่ยวกับการเรียน การสอนกลุ่มวิชาปรัชญาและศาสนา ในระดับอุดมศึกษาหรือมหาวิทยาลัย

๒. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบปัญหาการเรียนการสอน วิชาปรัชญาและศาสนา ระดับปริญญาตรี ระหว่างวิทยาลัยครูกับมหาวิทยาลัย

๓. ควรมีการวิเคราะห์หลักสูตร ของสภาการฝึกหัดครู เกี่ยวกับวิชาปรัชญา และศาสนาโดยสม่ำเสมอ เพื่อปรับปรุงให้มีประโยชน์ตลอดเวลา

๔. ควรมีการศึกษาคุณสมบัติของอาจารย์ผู้สอน วิชาปรัชญาและศาสนาที่นิสิต นักศึกษาในสถาบันฝึกหัดครูต้องการ เพื่อปรับปรุงให้มีอาจารย์ที่มีคุณภาพ

๕. ควรมีการวิจัยจริยธรรมของนักศึกษา และอาจารย์ผู้สอนระดับประกาศนียบัตร วิชาการศึกษาระดับสูง และระดับปริญญา

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย